

שיעור מספר 2 1 - 7 יולי

"הסמכות והבשורה של שאול"

שבת אחר הצהריים

קיראו את הפסוקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי: 2ה לכיפא
3; 15, 16; גלטיים 1; פיליפיים 1: 1; גלטיים 12: 5;

פסוק לשינון: "האם אֵל בְּנֵי אָדָם אֲנִי מִתְרַצָּה כְּעַתָּה, או אֵל אֱלֹהִים? הֲאִם מִשְׁתַּדָּל
אֲנִי לְמִצַּא חֵן בְּעֵינֵי בְנֵי אָדָם? אֵלֹהֵי עֲדִין הַשְׁתַּדַּלְתִּי לְמִצַּא חֵן בְּעֵינֵי בְנֵי אָדָם, לֹא
הָיִיתִי עֹבֵד הַמָּשִׁיחַ." (אפסאים 4: 30)

סטודנטים באוניברסיטה אחת אירגנו מרכז בקמפוס בו כולם – ללא הבדלי גזע, דת ומין יתקבלו בברכה. תארו לעצמכם אם שנים לאחר מכן אותם סטודנטים יחזרו לקמפוס ויגלו כי סטודנטים אחרים עיצבו מחדש את המרכז שייסדו בעבר. במקום חדר גדול בו היה מספיק מקום למפגש חברתי ואשר נועד להביא תחושה של אחדות לכולם, יש הרבה חדרים קטנים עם הגבלות כניסה על בסיס גזע או מין וכו'. הסטודנטים האחראים על עיצוב חדש אולי טענו כי סמכותם לבצע שינויים אלה נובעת מהמקובל כבר מאות שנים.

זוהי סיטואציה דומה לזו אשר שאול התמודד איתה כשכתב את מכתבו לקהילה בגלטיה. תכניתו לגבי הגויים שיוכלו להצטרף לקהילה על בסיס אמונה בלבד מוטלת בספק בשל מורי שקר שהתעקשו על כך שהגויים חייבים גם למול את בשר ערלתם בשביל זה.

בעיני שאול עמדה זו היתה התקפה על מהות הבשורה כולה. לכן הכרח היה הוא להגיב. ותגובה זו היא מכתבו אל הגלטיים.

*לימדו את השיעור השבועי לקראת שבת 8 ביולי.

שאל, מחבר המכתבים

קראו ה' 2 לכיפא 15,16:3. על פי פסוקים אלה, כיצד התייחסו חברי הקהילה לכתבי שאל? מה הדבר מלמד אותנו על האופן שבה פועל כוח השראתה של רוח הקודש?

כאשר שאל כתב אל הגלטיים, לא הייתה כוונתו ליצור יצירה ספרותית משובחת. תחת הדרכתו של רוח הקודש, שאל התכוון לתת מענה למצבים יחודיים שהיו קשורים אליו אישית ולמאמינים בגלטיה. למכתב זה הייתה חשיבות משמעותית בעבודת שאל כשליח. בהיותו מבשר לגויים, שאל ייסד מספר קהילות ברחבי ארצות הים התיכון. למרות שהוא ביקר בקהילות אלה בכל פעם שהזדמן לו, הוא לא יכול היה להישאר במקום אחד יותר מדי זמן. כפיצוי על היעדרו, כתב שאל מכתבים לקהילות והדריך מרחוק. עם הזמן, שותפו העתקי מכתבים של שאל בין הקהילות השונות (קולוסים 16:4). על אף שחלק ממכתבי שאל אבדו, נשמרו לפחות שלוש עשרה ספרים שבברית החדשה הנושאים את שמו. כלומר משלב מסוים כתביו של שאל התקבלו ככתבי קודש. עובדה זו מגלה לאיזו רמת סמכות זכתה עבודתו בשלב מוקדם ביותר בהיסטוריית הקהילה.

בשלב מסוים מאמינים אחדים סברו כי מבנה מכתביו של שאל היה ייחודי – מבנה מיוחד זה, הם סברו, נוצר על ידי רוח הקודש על מנת להכיל את דברי אלוהים. השקפה זו השתנתה כאשר שני חוקרים צעירים מאוקספורד, ברנרד גרנפל ואתור האנט, מצאו במצרים כחמש מאות אלף שברי פפירוסים עתיקים (פפירוס- חומר ששימש לכתב כמה מאות שנים לפני ואחרי ישוע). בנוסף לחלק מהעותקים המקוריים של הברית החדשה, הם מצאו חשבוניות, החזרי מס, קבלות ומכתבים אישיים. להפתעת החוקרים, התברר כי המבנה הבסיסי של כתבי שאל מאפיין את כל כותבי המכתבים בימיו. מבנה זה כולל (1) פתיחה המעידה על השולח והנמען, ולאחר מכן דברי ברכה; (2) דברי הודיה; (3) החלק העיקרי של המכתב; ולבסוף, (4) הערות סיכום.

לסיכום, שאל השתמש במבנה הבסיסי לכתובת מכתבים הנהוג בזמנו. הוא פונה אל בני זמנו באמצעות סגנון המוכר והמובן להם.

אם המקרא היה נכתב כיום, באיזה מבנה וסגנון עכשוי, לדעתך, היה משתמש אלוהים כדי לגעת בליבנו?

הייעוד של שאול

על אף שהאיגרות של שאול בדרך כלל נאמנות לפורמט הבסיסי של מכתבים עתיקים, ספר הגלטיים מכיל מספר תכונות ייחודיות אשר לא נמצאות באיגרות האחרות. המודעות וזיהוי הבדלים אלה יכולים לעזור לנו להבין טוב יותר את המצב עליו שאול מדבר.

השוו בין ברכות הפתיחה בגלטיים 1:1, 2:1, באפסיים 1:1, פיליפים 1:1, וה 2 לתסלוניקים 1:1. מה הדימיון והשוני ביניהן?

ברכת הפתיחה בגלטיים אינה רק מעט ארוכה יותר מהאחרות, אך שאול יוצא מתבנית מכתביו הרגילים כדי לתאר את בסיס סמכותו כשליח. פשוטו כמשמעו, שליח הוא מי שנשלח להביא משהו. הברית החדשה, במובן היותר מדויק של מילה, קוראת כך לשנים עשר התלמידים המקוריים של ישוע ואחרים אשר ישוע לאחר תקומתו לתחיה התגלה אליהם והזמינם להיות לעדיו (גלטים 1:19, 1ה לקורינתים 7:15). שאול מצהיר כי הוא שייך לנבחרת הזו.

העובדה כי שאול שולל נמרצות את היותו שליח הנסמך על בסיס אנושי כלשהו אלא רק על סמכות אלוהית, מצביעה על כך שבגלטיה היה ניסיון כלשהו לערער על סמכות זו. מדוע? כפי שראינו, בקהילה היו אנשים לא מרוצים מהבשורה אותה בישר שאול שהגאולה מתבססת על האמונה במשיח בלבד ולא על ציות לחוק. הם הרגישו כי בשורה זו ערערה את המשמעת. גורמי צרות אלה היו מתוחכמים. הם ידעו כי בסיס הבשורה של שאול קשור ישירות למקור סמכותו ומשימת שליחותו (יעקב 34:3), והיו נחושים בדעתם לשגר התקפה חזקה נגדה. עם זאת, הם לא הכחישו ישירות את שליחות הבישור שלו. הם רק טענו שהיא לא באמת כה חשובה או מיוחדת. הם טענו כי שאול לא היה אחד מתלמידיו המקוריים של ישוע. ולכן, סמכותו איננה מאת אלוהים, אלא מבני אדם – אולי מאת מנהיגי הקהילה האנטיוכית שהזמינו את שאול וברנבא כמבשרים (מעשי השליחים 13:1-3). או, אולי זה רק פרי דמיונו של חנניה, שהטביל את שאול מלכתחילה (מעשי השליחים 18:9-10). לדעתם, שאול היה לא יותר משליח פשוט מאנטיוכיה או דמשק. כתוצאה מכך, הם טענו כי המסר שלו היה בעצם דעתו האישית, ולא דבר אלוהים. שאול ידע לזהות תופעות מסוכנות הטמונות בטענות אלה, והוא מיהר להגן על הסמכות שאלוהיםפקד בידיו.

באילו דרכים, אפילו בעקיפין או במרומז, סמכות כתבי הקודש מאויימת בשולי שורות קהילתינו?

כיצד אנו יכולים לזהות זאת? כיצד (ייתכן) איומים אלה השפיעו על דרך החשיבה האישית שלכם בכל הנוגע לסמכות המקרא?

המסר של שאול

בנוסף להגנה על שליחותו, מה עוד מדגיש שאול בדברי הפתיחה וברכותיו אל הגלטיים?
השוו בין גלטיים 5:1-3 עם אפסיים 1:2, פיליפים 1:2, וקולוסים 1:2.

אחד המאפיינים הייחודיים של מכתבי שאול הוא האופן שבו הוא מקשר את החסד והשלום בדברי הברכה. השילוב של שתי מילים אלה הוא גרסה של ברכות האופייניות ביותר בעולם היווני והיהודי. היכן שסופר יווני היה כותב "ברכותיי" (chairein ביוונית), שאול כותב "חסד" אשר נשמע דומה ביוונית (charis). ולכל זה שאול מוסיף את הברכה היהודית הטיפוסית לשלום.

ברכה זו איננה רק צעד של נימוס. אלא בעצם, מילים אלה מתארים את המסר שלו (למעשה, שאול משתמש בשתי מילים אלה יותר מכל מחבר אחר בברית החדשה). החסד והשלום אינם מגיעים משאול, אלא מאלוהים האב ומאדון ישוע המשיח.

אילו היבטים של הבשורה שאול כולל באגרתו אל הגלטיים 1:6-1:1?

למרות שלשאול יש מקום קטן בברכה הפותחת כדי לפתח את אופי הבשורה, הוא מתאר במקצועיות את מהותה בכמה פסוקים קצרים בלבד. מהי האמת המרכזית שעליה מתבססת הבשורה? לדברי שאול, זוהי לא התנהגות שלנו בהתאם לחוק – כפי שמתנגדיו היו מכריזים. נהפוך הוא, הבשורה נשענת באופן מלא על מה שישוע השלים עבורנו באמצעות מותו המכפר על מזבח הצלב ותחייתו מן המתים. מותו ותחייתו של ישוע חוללו את מה שאיננו יכולים לעשות למען עצמנו: להביס את כוח החטא והמוות, לשחרר את תלמידיו מכח השטן שמחזיק רבים כל כך בפחד ובעבדות.

בעוד שאול שופך אור על החדשות הנפלאות של חסד ושלום אשר אלוהים ברא עבורנו במשיח, הוא מוצא עצמו בספונטניות מחבר שיר הלל לאלוהים, המופיע בפסוק 5.

רשמו כיצד אתם מבינים מהו העניין המרכזי של הבשורה, באותו סדר גודל (כמות תוכן) בערך כפי ששאול מתאר זאת בגלטיים 5:1-1:1. הביאו את הקטע לשיעור שבת.

אין בשורה אחרת

מה מופיע בדרך כלל אחרי ברכת פתיחה באיגרות שאול? מה שונה בגלטיים? השווה גלטיים 1:6 עם רומים 1:8, 1 לקורינתים 1:4, פיליפים 1:3, 1 לתסלוניקים 1:2.

למרות שבמכתביו אל הקהילות שאול מתייחס לכל סוגי הבעיות והמכשולים המקומיים, הוא בעקביות לא מוותר בפתיחה על מילות תפילה או הודיה לאדוני על האמונה של קוראיו.

הוא אפילו עושה זאת במכתביו אל הקורינתים, אשר נאבקו עם כל מיני התנהגויות מפקפקות (השווה ה' 1 לקורינתים 4:1-5). המצב בגלטיה כל כך מדאיג עד כי שאול משמיט את חלק ההודיה לחלוטין וניגש ישר לעניין.

באילו מילים עוצמתיות משתמש שאול על מנת להמחיש את מידת דאגתו למתרחש בגלטיה? קראו גלטים 1:6-9, 12:5.

שאול אינו מתאפק ואינו מחפש מילים יפות בהאשמתו את הגלטיים. במילים פשוטות, הוא מכנה אותם בוגדים ביעוד המשיחי. למעשה, במילה "סרים" בפסוק 6, לעתים קרובות נעשה שימוש כדי לתאר חיילים שוויתרו על נאמנותם לארצם והשתמטו מהצבא. שאול אומר כי הגלטיים הם בוגדים שהפנו עורפם לאלוהים מבחינה רוחנית.

כיצד הגלטיים נטשו את אלוהים? הם עשו זאת על ידי פנייה אל בשורה אחרת. שאול אינו אומר כי קיימות כמה בשורות בקהילה, אך כאשר אדם מהקהילה עוסק בהוראה שאמונה במשיח איננה מספיקה לישועה (מעשי השליחים 5:1-15) – דבר זה יכול להצביע על קיומה של בשורה נוספת. שאול זועם כל כך מעיוותה הרב של הבשורה עד כי הוא חושק בקללת אלוהים על אלו שדורשים בשורה נבדלת. (גלטים 8:1) הוא כל כך אמפתי כלפי עניין זה שהוא חוזר על עצמו פעמיים (גלטים 9:1).

כיום, קיימת לעתים נטייה בקהילה שלנו להבליט עיקרון אמונה מעל ניסיון אמתי. אך מה שבאמת חשוב הוא דווקא הניסיון, היחסים שלנו עם אלוהים. עד כמה שעקרי אמונה חשובים, מה בעצם כתיבי שאול מלמדים אותנו על חשיבות של יחסים נכונים עם אלוהים?

מקור הבשורה של שאול

הצוררים בגלטיה טענו כי מניע הבשורה האמיתי של שאול היה רצונו שאחרים יכירו בו. מה שאול היה עושה אחרת במכתבו אם אכן היה מחפש רק הכרה אנושית? קראו גלטים 1:6-9,11-24.

מדוע שאול אינו דורש את מילת ערלתם של גויים שחזרו בתשובה? מתנגדיו טענו שזה מכיוון ששאול היה מעוניין בחזרה בתשובה בכל מחיר, לא משנה כיצד, העיקר התשובה. אולי הם חשבו כי מאחר ששאול ידע שהגויים יחפשו להימנע מכך, לא דרש זאת. הוא היה מעוניין בריצוי אנשים, הם טענו! בתגובה לטענות כאלה, שאול עונה למתנגדיו במילים כדרבנות בפסוקים 8-9. אם כל מה שרצה היה הכרה, הוא היה בוודאי עונה אחרת.

מדוע שאול אומר כי אין זה אפשרי להיות תלמיד ישוע ובו זמנית לנסות לרצות אנשים? לאחר הצהרתו של שאול בפסוקים 11 ו12 על כך שקיבל בשורה וסמכות ישירות מאלוהים, כיצד דבריו בפסוקים 13-24 מבהירים את נקודתו?

פסוקים 13-24 מספקים דין וחשבון אוטוביוגרפי למצבו הרוחני של שאול לפני חזרתו בתשובה (פסוקים 13, 14), בעת חזרתו בתשובה (פסוקים 15, 16), ולאחר מכן (פסוקים 16-24). שאול מצהיר כי הנסיבות שליוו אירועים אלה מוכיחות ללא ספק שהוא קיבל את הבשורה שלו מאלוהים, ולא מאף אחד אחר. שאול איננו טיפוס שישב בצד בשילוב ידיים ויאפשר לכל אחד לזלזל במסר שלו. שאול יודע בדיוק מה קרה לו, מה הוא נקרא ללמד, והוא הולך לבצע זאת ויהי מה.

עד כמה אתם בטוחים בייעודכם במשיח? כיצד אנו יכולים לדעת בוודאות מה אלוהים קורא לנו לעשות? יתרה מכך, גם אם אנו בטוחים בייעודנו, מדוע עלינו ללמוד להקשיב לעצות של אחרים?

נקודות למחשבה

"כמעט בכל קהילה היו כמה חברים אשר היו יהודים מלידתם. רבנים יהודים השיגו דרכם גישה ואחיזה בקהילות. היה זה בלתי אפשרי לשלול את עקרי בשורת שאול על ידי טיעונים מקראיים. מהסיבה הזו הם נקטו בצעדים לא הגונים ביותר כדי לנטרל את השפעתו ולהחליש את סמכותו. הם הכריזו כי לא היה תלמידו של ישוע ולא קיבל שום שליחות ממנו. אך בחוצפה הרשה לעצמו ללמוד עקרונות הבאים בסתירה לאלה שמלמדים כיפא, יעקב והשליחים האחרים..."

שאל נסער עד מאוד כאשר גילה את הרשעים שאיימו להרוס במהרה קהילות אלה. הוא כתב אל הגלטיים מיד, חשף את התיאוריות הכוזבות שלהם, ונוף בחומרה באלו אשר סטו מן האמונה. "אַלְךָ ג' ווייט", "Sketches From the Life of Paul" עמדים 188, 189).

שאלות לדיון:

1. קראו בפני חברים בכיתה את הסברכם כיצד אתם מבינים את עיקר הבשורה. מה אנו יכולים ללמוד ממשבותיהם של אחרים?
2. שאול, בברכתו אל הגלטיים, הצהיר כי מותו של ישוע התרחש מסיבה מסוימת. מה היא הסיבה כי, ומה משמעותה בשבילנו היום?
3. בגלטיים 1:14 אומר שאול כי היה מאוד קנאי למסורת של אבותיו. במילה "מסורות", הוא כנראה מתכוון הן לתורה שבעל פה של הפרשים והן לתנ"ך עצמו. האם יש מקום למסורת באמונתנו? כיצד הניסיון של שאול עלול להזהיר אותנו היום בהקשר לכל נושא המסורת?
4. מדוע שאול היה כל כך "חסר סובלנות" כלפי אלה שהאמינו אחרת ממנו? קראו שוב מה כתב על מי שהייתה לו נקודת מבט שונה על הבשורה. כיצד עלול להתפרש מישהו העומד כה חזק וללא פשרה על עמדה כלשהי בקהילתנו היום?

סיכום: מורי שקר בגלטיה ניסו לפגוע בפעולותיו של שאול בטענה כי המסרים שלו ושליחותו לא היו מאת אלוהים. שאול יוצא נגד האשמות אלה בפסוקים הראשונים של מכתבו אל הגלטיים. הוא מכריז באומץ לב כי יש דרך אחת בלבד לישועה, ומתאר את אירועי חזרתו בתשובה על מנת להוכיח כי הייעוד והבשורה שלו יכולים להיות אך ורק בלבד מאלוהים.